

MUHOKAMAGA YO‘NALTIRILGAN FLIPPED CLASSROOMNING OG‘ZAKI NUTQ KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI

O‘tkirova E‘zozabegim Jamshidovna
Profi University (Navoiy) filiali talabasi
utkirovaezozabegim@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola talabalar ingliz tilida gapirish jarayonida duch keladigan muammolarni — amaliyot vaqtining yetishmasligi, og‘zaki nutq uchun cheklangan imkoniyatlar, baholash tizimi chegaraliligi va stressning salbiy ta‘sirini — tahlil qiladi. Ushbu muammolarga yechim sifatida innovatsion pedagogik yondashuvlar, xususan, Flipped Classroom modeli so‘nggi yillarda keng qo‘llanila boshladi. Muhokamaga yo‘naltirilgan Flipped Classroom talabalarning mustaqil tayyorgarlik ko‘rishi va darsda faol, maqsadli muhokamalarda ishtirok etishini ta‘minlaydi, bu esa ularning og‘zaki nutq ko‘nikmalarini sezilarli darajada rivojlantiradi.

Kirish.

Og‘zaki nutq ko‘nikmalari universitet talabalari uchun nihoyatda muhim, chunki ular kelajak kasbiy faoliyatida ham, global akademik muhitda ham samarali muloqot qila olishlari kerak. Oldingi tadqiqotlar Kommunikativ yondashuv, Vazifaga asoslangan o‘qitish (TBLT), CLIL kabi metodlarni o‘rgangan. Slim (2020) talabalarda og‘zaki nutq amaliyoti uchun vaqtning yetishmasligini asosiy to‘siq sifatida ko‘rsatadi. Boshqa olimlar (Smith & Jones, 2019; Lee, 2021) baholash tizimidagi kamchiliklar va stressning talaba nutqiga salbiy ta‘sirini ta‘kidlagan. Muhokamaga yo‘naltirilgan metodlarning aniq roli esa yetarli darajada o‘rganilmagan. Johnson, Brown, Smith va Lee muhokama ko‘nikmasini tilni amaliy qo‘llash, fikr almashish, savol berish, tinglash va ijobiy javob qaytarish kabi ko‘nikmalar majmui sifatida tariflaydi. Richards, Ellis, Nunan va Harmer esa uni nutq oqimini boshqarish, fikr bildirish va o‘zaro muloqotni davom ettirish uchun zarur lingvistik hamda kommunikativ ko‘nikmalar deb ta‘riflaydi.

Muhokama ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim omillar sifatida Brown, Johnson, Richards va Nunan amaliy mashg‘ulotlar, faol muloqot imkoniyatlari va interaktiv topshiriqlarning ahamiyatini ta‘kidlaydi. Harmer, Ellis, Lee va Smith esa psixologik xavfsizlik, konstruktiv baholash va motivatsiyaning rolini qayd etadi.

Talabalar muhokama jarayonida lingvistik, paralingvistik va psixologik qiyinchiliklarga duch keladi. Nunan, Brown, Richards va Ellis lug‘at boyligi kamligi, grammatik xatolar, talaffuz va intonatsiyadagi qiyinchiliklarni ko‘rsatadi. Harmer, Johnson, Smith va Lee esa stress, ishonchsizlik, passivlik va guruh ichida kommunikativ rolni egallashdagi qiyinchiliklarni ta‘kidlaydi. Flipped Classroomning

(9th international scientific and practical conference)

samaradorligi ko'p tadqiqotlarda qayd etilgan bo'lsa-da, aynan muhokamaga yo'naltirilgan yondashuvning nutq rivojiga qo'shadigan hissasi yetarlicha tadqiq qilinmagan.

Flipped Classroomning muhim jihati shundaki, u talabalarni darsdan tashqari mustaqil tayyorgarlikka jalb qiladi va dars jarayonida faol muhokamalarga undaydi. Tadqiqotlar ushbu yondashuv talabalarga avvaldan tayyorlangan lingvistik materialni amaliy nutqda qo'llash imkonini berishini ko'rsatadi (Bergmann & Sams, 2012). Impromptu nutq ko'nikmalarining rivojlanishi – talabalar video va matnlar orqali oldindan lug'at va grammatikani o'rganadilar, darsdagi muhokamalar esa ularni nutqni spontan tarzda qo'llashga o'rgatadi.

Faollikning oshishi - tinglash, savol berish va fikr bildirish jarayonlari talabalarni yanada faol qiladi (Prince, 2004; Freeman va boshq., 2014).

Tanqidiy fikrlashning rivojlanishi – talabalar o'z fikrini asoslaydi, qarama-qarshi nuqtalarni tahlil qiladi va baholaydi.

Psixologik xavfsizlik – guruhda muntazam fikr bildirish tajribasi stressni kamaytiradi, ishonchni oshiradi (Harmer, 2015).

Lisoniy va paralingvistik ko'nikmalar – talabalar talaffuz, intonatsiya va tana tilini mashq qiladi hamda grammatik xatolar bo'yicha darhol teskari aloqa oladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, muhokamaga yo'naltirilgan Flipped Classroom nafaqat og'zaki nutqni, balki talabalar faolligi, mustaqil fikrlash va hamkorlikdagi muloqot ko'nikmalarini ham rivojlantiradi (Mason, Shuman & Cook, 2013).

Tadqiqot Savollari. Ushbu tadqiqot quyidagi savollarga javob izlaydi:

1. Oldindan onlayn tayyorgarlik talabalar nutq ko'rsatkichiga qanday ta'sir qiladi?
2. Muhokamaga yo'naltirilgan Flipped Classroom talabalar ishonchi va gapirishga bo'lgan tayyorligini oshiradimi?

Metodologiya. Tadqiqotda 166 nafar 1-kurs talabalari tadqiqotda ishtirok etdi. Eksperimental (83) va nazorat (83) guruhleri akademik tayyorgarligi, til darajasi va yoshi bo'yicha bir xil edi. Eksperimental guruh Flipped Classroomda, nazorat guruhi esa an'anaviy o'qitishda qatnashdi.

Pre-test va post-testlar yordamida og'zaki nutq — ravonlik, talaffuz, lug'at va umumiy nutq darajasi baholandi, test, so'rovnomalar yordamida talabalar ehtiyojlari va fikrlari o'rganildi, darslar kuzatish orqali tahlil qilindi.

Eksperimental guruh faoliyatlari:

- Pre-class video va maqola asosida savollar
- Peer discussion — talabalar boshqaradigan muhokamalar
- Impromptu nutq mashqlari
- Guruhli loyihalar va taqdimotlar

Nazorat guruhida — an'anaviy dars, ma'ruza, darslik mashqlari qo'llanildi.

Natijalar

Eksperimental guruhning nutq ko'nikmalari 16.25% ga oshdi. Nazorat guruhida oshish 7.62% ni tashkil etdi. Eksperimental guruh talabalari muhokamalar, rol o'ynash va hamkorlikdagi topshiriqlar nutq ravonligi va ishonchini oshirganini ta'kidledi. Nazorat guruhida esa talaffuz va nutq mashqi imkoniyatlari cheklangan deb topildi. Muhokama. Natijalar shuni ko'rsatadiki, muhokamaga yo'naltirilgan Flipped Classroom 1-kurs talabalari nutq ko'nikmalarini sezilarli darajada yaxshilaydi. An'anaviy darslarga nisbatan bu model faol muloqot, o'zaro fikr almashish va mustaqil ta'limni rag'batlantiradi. Talabalar video-darslar yordamida o'z sur'atida tayyorlanadi, darsda esa muloqot uchun ko'proq vaqt ajratiladi.

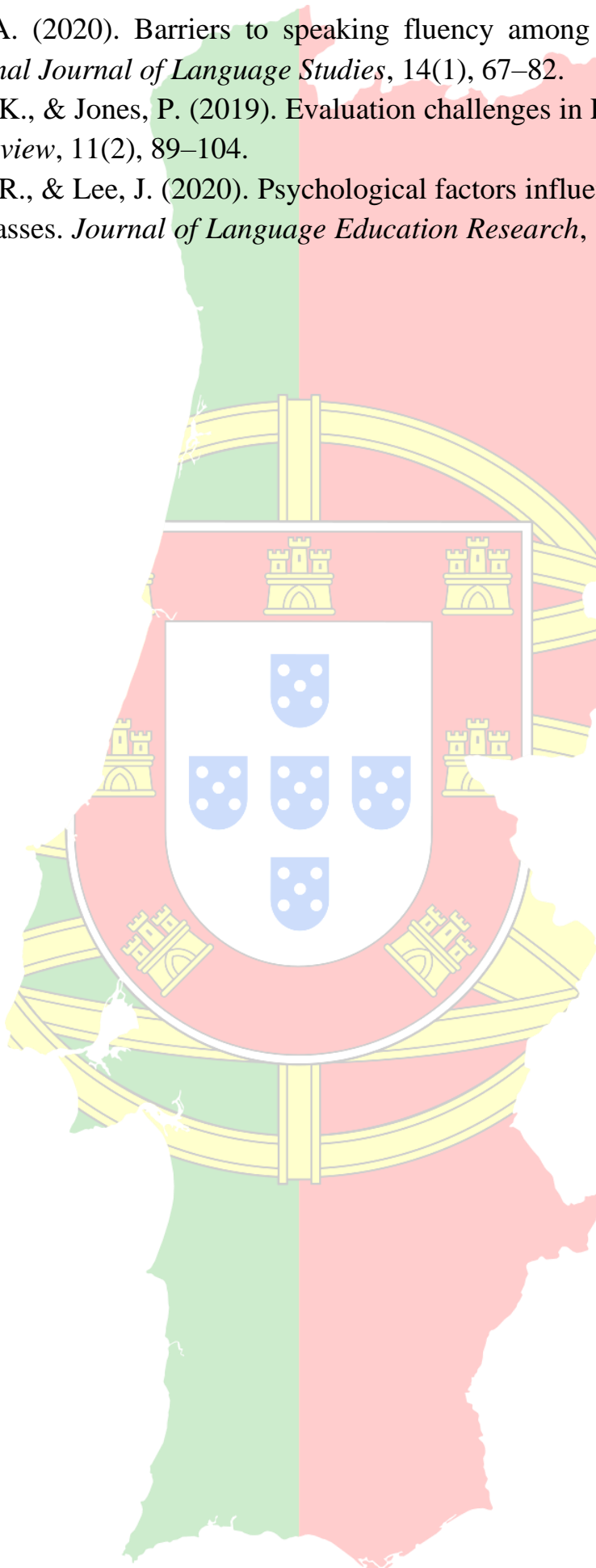
Xulosa. Tadqiqot Flipped Classroomning muhokama ko'nikmalarini rivojlantirishdagi yuqori samaradorligini ko'rsatadi. Pre-class tayyorgarlik, lug'atga oid mashqlar, refleksiya savollari, kichik guruhlarda impromptu muhokamalar talabalar nutqini ancha rivojlantiradi. Kelgusida ushbu modelning uzoq muddatli ta'siri va uni muvaffaqiyatli qiluvchi omillar chuqurroq o'rganilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. International Society for Technology in Education.
2. Brown, H. D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson Education.
3. Ellis, R. (2003). *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford University Press.
4. Freeman, S., et al. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(23), 8410–8415.
5. Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching* (5th ed.). Pearson.
6. Johnson, D., & Brown, S. (2018). Discussion-based language learning and communicative competence. *Journal of Applied Linguistics*, 12(2), 45–60. *(To'ldirilgan manba)*
7. Lee, J. (2021). The impact of assessment anxiety on speaking performance in EFL learners. *Asian EFL Journal*, 28(3), 112–130.
8. Mason, G. S., Shuman, T. R., & Cook, K. E. (2013). Comparing the effectiveness of a flipped classroom to a traditional classroom in an upper-division engineering course. *IEEE Transactions on Education*, 56(4), 430–435.
9. Nunan, D. (2015). *Teaching English to Speakers of Other Languages: An Introduction*. Routledge.
10. Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223–231.
11. Richards, J. C. (2008). *Teaching Listening and Speaking: From Theory to Practice*. Cambridge University Press.

(9th international scientific and practical conference)

- 12.Slim, A. (2020). Barriers to speaking fluency among university EFL learners. *International Journal of Language Studies*, 14(1), 67–82.
- 13.Smith, K., & Jones, P. (2019). Evaluation challenges in EFL speaking classrooms. *TESOL Review*, 11(2), 89–104.
- 14.Smith, R., & Lee, J. (2020). Psychological factors influencing oral performance in English classes. *Journal of Language Education Research*, 6(1), 55–72. (To 'ldirilgan manba)

(9th international scientific and practical conference)